

brez šminke

Današnja umetnost kot utva?

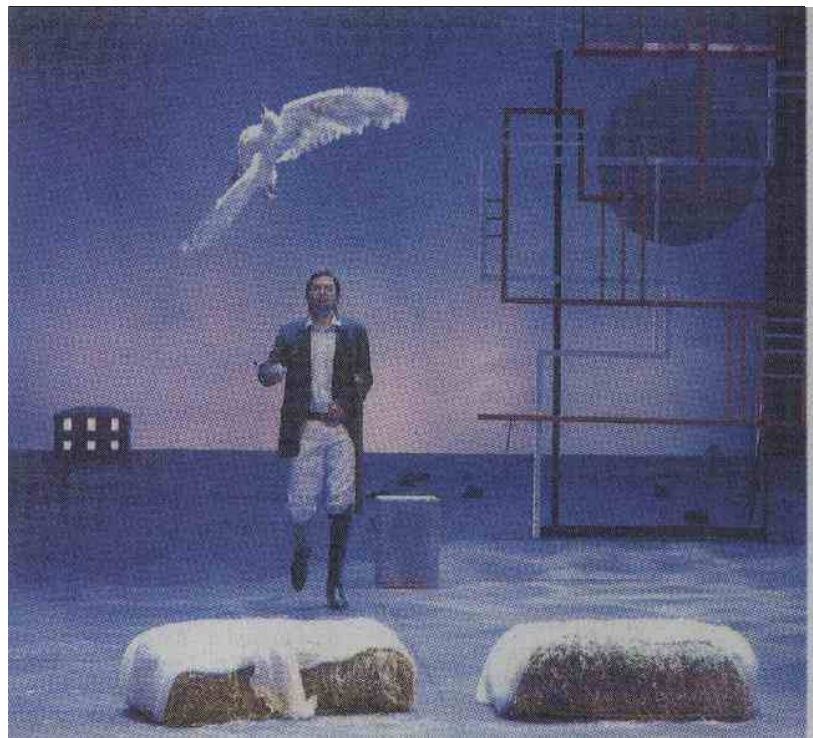
Anton Pavlovič Čehov: Utva. Režija **Janez Pipan**, Slovensko ljudsko gledališče Celje.

Nika Leskovšek

Slovensko ljudsko gledališče Celje je v novo sezono krenilo z igro, ki se jo po navadi podnaslavlja kot igro o umetnosti in ljubezni, razpeto med generacijami. Utva Antona Pavloviča Čehova je na naših odrih bolj redka ptica, tudi zato, ker mora predstaviti razmislek o uporabi umetniške forme, funkcije umetnosti in odnosa do njene zgodovine. Režiser **Janez Pipan** se je v triurnem maratonu temi izdatno posvetil, jo razširil na analogne tematike in aktualistično osredinil: kaj je torej z umetnostjo danes?

Če so bile Čehovove zahteve po čim bolj okleščeni in preprosti igri ter verbalnem umiku v simbolističnih zamolkih nekdaj nedoumljive in celo sporne, se dandanes zdijo že kanoniziran del splošne uprizoritvene prakse. Tega se zaveda tudi aktualna uprizoritev, četudi postavlja dogajanje v čas in kraj nastanka drame, torej v Rusijo na konec 19. stoletja, in četudi se v režiji spoštljivo oklepa čehovljanskega duha in črke ter odpira prostor sredi ničesa predvsem privlačni razstavi razgibanih igralških pejzažev. S trkom (prostorskih) razmerij se izpolnitev osebne prihodnosti karakteristično odmika na nedosegljivi horizont (scenografija **Marko Japelj**). Vse je korektno »čehovovsko«.

Kakšne so lahko v tem kontekstu nove umetniške forme, katerih glasnik je Trepljev? Umetniški upor Trepljeva proti izumetničenim gestam njegove slavne mame, vase zagledane igralke Arkadine (**Lučka Počkaj**) in njenemu spremljevalcu, literarnemu biseru Trigorinu (**Renato Jenček**) učinkuje predvsem prezenčno, kot nepremakljivi živi spomenik) estetsko odrezavo in dovolj radikalno zareže v stilu ruske avantgarde: na sredo abstraktne (kubo)futuristične kulise se – sicer življenjsko iskriva, a polna mladostne naivnosti – zapodi Zarečna (**Nina Rakovec**), z vihravo svežino v stilu Isadore Duncan. A še

Aljoša Koltak kot mladi Trepljev v aktualni uprizoritvi Utve Antona Pavloviča Čehova, ki jo je za uvod v sezono v Slovenskem ljudskem gledališču Celje zrežiral **Janez Pipan**.

preden se zavesa sploh odgrne, navzoči že javno posecirajo Trepljevo besedilce, kar v prizoru umetniškega debakla efektno izstopa v historično utemeljeni, interpretativno konsistentni ter mestoma preveč ilustrativni režiji.

Pipan svet generacijske, ljubezenske in estetske konkurence strukturno poveže in učvrsti z odmevi: trpkemu joku Andrejevne (**Jagoda**) odzvanja histerična krčevitost Mašinega joka, njenemu obup Zarečne in paralelno infantilno izsiljevanje Arkadine ter še srdit izpad Trepljeva. Veriga neuslišanih ljubezni jih usodno poenoti: končajo kot majhna ideja za novelo – ali mrtva utva kot simbol v letu spodsekanih sanj. Stanje slabša gmotna neusmiljenost, ki je vpeljana prek ultimativnih zahtev gromkega oskrbnika (**Miro Podjed**) ali tarnajočega moža Medvedenka (**Vojko Belšak**). Val izpadov takoj samokontrolirano onemi v pianissimo (glasba **Miha Petrič**),

notranjost razrvanih stanj pa najprecizneje poda Maša **Pie Zemljič**, ko decidirano in neizprosno požira grenkobo med solzami in vodko.

Podobno pritegne Trepljev **Aljoša Koltaka**: v skromni podobi, a z ognjevito gestikulacijo, kostumografsko utelešenje Kazimirja Maleviča (kostume je zasnovala **Bjanka Adžič Ursulov**), od koder se suprematizem vertikalno razvleče v dekoracijo rdečega kabineta, v katerem Trepljev medli. Pipan v Utvi aktualistično in tezo jasno izpostavi problem današnje umetnosti: sestradana in psihično izžeta Zarečna z divjimi očmi pasus o smiselnosti (trpljenja) umetnika formira kot parolo, ki sega čez fiktivne okvire, in jo naslovi direktno na publiko. Ko se nato aluzijsko obnovi prizor debakla, kjer veseljaška družba brezsravno intervenira v intimni prostor Trepljeve umetnosti, lahko temu sledi le še – finalni strel.